

OKM / LAMOS 4.5.2023

Ammatillinen koulutus

Suomessa on laaja tutkintokeskeinen ja julkisesti rahoitettu ammatillinen koulutus, josta huolehtii laaja ja moninainen järjestäjäverkko. Ammatillinen koulutus huolehtii oppivelvollisten lisäksi työssä olevien aikuisten ammatillisesta peruskoulutuksesta ja jatkuvasta oppimisesta sekä ammatinvaihtamisen edellyttämästä osaamisesta.

Koulutuksen järjestäjät:

OKM on myöntänyt 136 ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa 8 kunnalle, 33 kuntayhtymälle ja 94 yksityisoikeudelliselle yhteisölle ja säätiölle. Lisäksi on yksin valtion omistama oppilaitos. Valtaosasta ammatillisen koulutuksen tarjontaa vastaavat maakunnalliset tai seudulliset monialaiset koulutuksen järjestäjät, mutta joukossa on myös monin tavoin erikoistuneita koulutuksen järjestäjiä. Järjestämislupa tai rahoitus eivät erittele koulutuksen järjestäjiä oikeusaseman mukaisesti.

Koulutuksen järjestäjät vaihtelevat suuresti kooltaan. Vuonna 2022 kalenterivuoden opiskelijamäärä vaihteli 6 ja 16 572 opiskelijan välillä. Mediaani opiskelijamäärä oli 432 ja keskiarvo 2310.

Järjestämisluvassa on määrätty mitä tutkintoja ja koulutuksia saa järjestää, tutkintokieli, toiminta-alue sekä koulutuksen järjestäjän vähimmäiskoko tavoitteellisten opiskelijavuosien määränä. Halutessaan muuttaa koulutustarjontaansa koulutuksen järjestäjä joutuu hakemaan järjestämisluvan muutosta. Kaikki koulutuksen järjestäjät eivät järjestä kaikkia luvassaan olevia koulutuksia (joka vuosi).

Ammatilliset tutkinnot:

Ammatillisessa koulutuksessa on kolmiportainen tutkintojärjestelmä, jossa 42 eri alojen ammatillista perustutkintoa ovat ns. alalle tulotutkintoja. Ammattitaidon syventämiseen tai laajentamiseen on tarjolla 62 eri alojen ammattitutkintoa ja 54 erikoisammattitutkintoa. Ammatillisia tutkintoja on yhteensä 160 ja ne muodostuvat noin 3300 ammatillisesta tutkinnon osasta sekä perustutkintoihin kuuluvista yhteisistä tutkinnon osista. Lisäksi OPH:n rekistereihin on merkitty yli 3100 paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvaa tutkinnon osaa.

Ammatillisen tutkintojen laajuus on määritetty osaamispisteinä. Perustutkintojen laajuus on 180 osp, ammattitutkintojen laajuus 120, 150 tai 180 osp ja erikoisammattitutkintojen laajuus 160, 180 tai 210 osp.

Rahoitus:

Ammatillisen koulutuksen rahoituksesta valtion rahoitusosuus on 48 prosenttia ja kuntien rahoitusosuus on 52 prosenttia. Vuonna 2023 ammatillisen koulutuksen määräraha on 2,063 miljardia euroa. Se on noin 330 miljoonaa euroa suurempi kuin vuonna 2018. Määrärahan lisäksi valtion talousarviossa päätetään tavoitteellisten opiskelijavuosien enimmäismäärä, joka on 182 700 vuonna 2023.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus myönnetään koulutuksen järjestäjälle yleiskatteisena. Suoritepäätöksessä koulutuksen järjestäjälle päätetään tavoitteellisten opiskelijavuosien määrä sekä euromääräinen perusrahoituksen harkinnanvarainen korotus ja myönnetään suoritteisiin ja vaikuttavuuteen perustuvaa rahoitusta.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusmallissa huomioidaan opintoihin osallistuminen (opiskelijavuodet), suoritukset, työllistyminen, jatko-opintoihin siirtyminen sekä opiskelija- ja työelämäpalautte.

Rahoitusmallissa käytetään 43 eri kerrointa huomioimassa eri toimintojen kustannuksia sekä ohjaamassa koulutuksen järjestäjien toimintaa.

Opiskelijat ja hakijat:

Vuonna 2022 ammatillisessa koulutuksessa oli 322 500 opiskelijaa, joista 271 000 oli suorittamassa koko tutkintoa ja loput tutkinnon osaa tai sitä pienempää kokonaisuutta. Opiskelijoiden määrä on kasvanut rahoituksen noustessa.

Kaikista opiskelijoista sekä uusista opiskelijoista noin kolmasosa on alle 20-vuotiaita. Tutkinnon suorittaneista vastaava osuus on hieman pienempi. Yli 25-vuotiaita on opiskelijoista yli puolet.

Opintonsa aloitti 131 500 opiskelijaa ja tutkintoja suoritettiin 67 500. Suoritettujen tutkintojen määrä on vähentynyt vuodesta 2018, mihin vaikuttavat vuoden 2017 rahoituksen leikkaukset sekä pelkkää tutkinnon osaa tai tutkinnon osia suorittavien opiskelijoiden osuuden kasvu.

Ammatilliseen koulutukseen voi hakeutua sekä yhteishaussa että jatkuvassa haussa. Koulutuksen järjestäjä suunnittelee itse, kuinka paljon se tarjoaa opiskelijavuosina koulutuspaikkoja yhteishaussa ja jatkuvan haun puolella. Ammatillisen koulutuksen opiskelijoista valtaosa tulee jatkuvan haun kautta. Yhteishaussa opiskelupaikkaa hakevat perusopetuksen päättävät ja vailla toisen asteen tutkintoa olevat.

Kevään 2023 yhteishaussa ammatilliseen koulutukseen haki ensisijaisesti noin 35 480 hakijaa. Ammatillisessa koulutuksessa aloituspaikkoja on 38 790, joista 1 890 on ruotsinkielisissä koulutuksissa. Perusopetuksen päättävistä hakijoista ammatilliseen koulutukseen haki 40 prosenttia.

Ensisijaisten hakijoiden määrä ylitti aloituspaikkojen määrän 33 ja alitti 72 ammatillisessa oppilaitoksessa. Ensisijaiset hakijat ja paikat menivät tasan kolmessa oppilaitoksessa. Alle 50 hakijaa oli 41 oppilaitokseen ja alle 10 hakijaa 12 oppilaitokseen.

Koulutuksesta noin viidesosa toteutuu oppisopimuskoulutuksena.